

**VOORONTWERP VAN WET TOT OPRICHTING
VAN EEN KRUISPUNTBANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID**

Frank ROBBEN
Jos VIAENE

Inleiding

Binnenkort zal door de Regering bij het Parlement een wetsontwerp worden ingediend tot oprichting van een kruispuntbank van de sociale zekerheid. Dit voorontwerp van wet, dat door voormalig Minister van Sociale Zaken DEHAENE in nauw overleg met de sociale partners werd uitgewerkt en door zijn opvolger, Minister BUSQUIN, verder op punt werd gesteld, zal een belangrijke invloed hebben op de werking en de ontwikkeling van de sociale zekerheid. Hoewel nog niet alle concrete modaliteiten vaststaan, lijkt een vrij ruime eensgezindheid te bestaan over de grondprincipes van de werking van de sociale kruispuntbank. In wat volgt, wordt getracht de krachtlijnen ervan te schetsen en een overzicht te bieden van de mogelijkheden en gevolgen. Gezien de structuur van het voorontwerp gedurende de parlementaire bespreking allicht nog veranderingen zal ondergaan, worden verwijzingen naar de artikelen van het voorontwerp achterwege gelaten.

Het ontstaan van de idee

De idee tot oprichting van een databank voor de sociale zekerheid op nationaal niveau is reeds vele jaren geleden ontstaan. De Regering en de administratie verantwoordelijk voor de goede gang van zaken in deze belangrijke sector van het maatschappelijke leven, worden sedert de tweede wereldoorlog immers geconfronteerd met een steeds maar aangroeiende behoefte aan nauwkeurige en vlugge informatie. Vooral gedurende de crisis van de zeventiger en tachtiger jaren drong tot iedereen het besef door dat het beheer op nationaal niveau niet langer in de hand te houden was zonder de massieve inzet van elektronische middelen. Daarom werd in artikel 18 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers¹ de oprichting ingeschreven van een "openbare sociale gegevensbank (...), die het geheel van de Belgische sociale zekerheids- en bijstandsregelingen omvat". Volgens hetzelfde artikel kon tot de oprichting van de gegevensbank niet worden overgegaan dan bij middel van een nieuwe wet, die er evenwel nooit is gekomen.

Een big brother ? De gevaren en beperkingen van een gecentraliseerde opvatting

Bestond er een vrij algemene consensus over de noodzaak van een centraal instrument, veel minder eenklank was er immers over de opvatting ervan. Velen vreesden voor een big brother, waarin geleidelijk alle belangrijke sociale gegevens over zowat de hele bevolking zouden worden opgeslagen, onder de rechtstreekse controle van de Minister van Sociale Zaken. Gedurende de zeventiger jaren werden in de schoot van het Ministerie van Sociale Voorzorg reeds discussies gevoerd waarin dit gevaar werd beklemtoond. Toen al opperde men als alternatieve idee de oprichting van een kruispuntbank, waarin slechts elementaire basis- en referentiegegevens zouden opgenomen worden, nodig om het beheer op nationaal niveau te ondersteunen. Desgewenst zou voor verdere

¹ B.S., 2 juli 1981.

informatie kunnen worden doorverwezen naar de betrokken sociale zekerheidsinstellingen.

Op het einde van de zeventiger jaren werden enkele studies ondernomen om de inhoud van de geplande sociale gegevensbank nader op punt te stellen². Zij vertrokken echter alle van de klassieke optiek van een gecentraliseerde informatieverwerking, die zo goed als geen rekening hield met de beloften die de toen nog zeer jonge techniek van de netwerken in zich droeg. De voorstellen waren gestoeld op het bijhouden van een belangrijk aantal gegevens in een centrale overheidscomputer. Dergelijke concentratie van persoonsgebonden informatie vormde een aanzienlijke bedreiging voor de persoonlijke levenssfeer en de autonome werking van de onderscheiden sociale zekerheidsinstellingen. Bovendien kon terecht getwijfeld worden aan de technische realiseerbaarheid van dergelijke mammoetgegevensbank op een wijze die een snelle en vlotte toegang tot de gegevens in hoofde van de sociale zekerheidsinstellingen waarborgt. Al deze redenen leidden er dan ook toe dat de "openbare sociale gegevensbank" nooit van de grond kwam.

Het alternatief: een netwerk tussen de instellingen van sociale zekerheid gecoördineerd door een kruispuntcomputer

De idee van een volledig gedecentraliseerde opvatting, als alternatief voor de schrikbarende concentratie van sociale gegevens, werd voor de eerste maal met zijn bijzonderste consequenties geformuleerd in het voorontwerp van wetboek van de Koninklijke Commissie belast met de codificering, de harmonisering en de vereenvoudiging van de wetgeving betreffende de sociale zekerheid in het kader van de algemene hervorming van die wetgeving³. De betrokken teksten stunden op de tussentijdse resultaten van een toen aan gang zijnde studie over de rationalisering van de informatieverwerking in de sociale zekerheid⁴. Deze studie lag overigens achteraf aan de basis van het informatiseringsplan voor de sociale zekerheid dat medio 1986 door Minister DEHAENE van Sociale Zaken werd afgekondigd. Een speciale commissie⁵ werd in dat jaar belast met de verdere uitwerking en de praktische doorvoering van het plan, waarin de sociale kruispuntbank een cruciale functie vervult.

Het nieuwe concept verliet helemaal de idee van een centralisatie van de gegevensopslag. De nadruk komt te liggen op de uitbouw van een netwerk voor elektronische gegevensuitwisseling tussen de instellingen van sociale zekerheid, die zelf verantwoordelijk blijven voor het opslaan en bijhouden van de informatie, zoals dit tot nog toe het geval was. Wel worden ze ertoe aangezet

² MAATSCHAPPIJ VOOR MECHANOGRAFIE TER TOEPASSING VAN DE SOCIALE WETTEN, Een bank voor sociale gegevens. Toepasbaarheidsonderzoek, Brussel, 1975, 96 p.; X., "Vereenvoudiging van sociale zekerheidsgegevens van de werknemers", B.T.S.Z., 574-579; VLABRIC, Project sociale databank. Studie in het kader van het nationaal onderzoeksprogramma in de sociale wetenschappen, Leuven, 1978, 265 p. + 10 bijlagen; VLABRIC, Project sociale databank. Rapportering van de tweede fase, Leuven, 1978, 98 p.

³ Gedr. St., Senaat, 1984-85, nr. 953 (deel III); Gedr. St., Kamer, 1984-85, nr. 1352 (deel III).

⁴ VIAENE, J., ROBBEN, F., LAHAYE, D. en VAN STEENBERGE, J., "Algemene schets van een rationele informatieverwerking in de sociale zekerheid", B.T.S.Z., 1986, 399-476.

⁵ De zgn. Commissie voor de Informatisering van de Sociale Zekerheid van de Werknemers onder voorzitterschap van de heer DENAEYER (geöfficialiseerd bij een K.B. van 29 februari 1988, B.S., 19 maart 1988).

hun informatisering op te drijven en in eigen handen te nemen, om het netwerk zo goed mogelijk te laten functioneren. Bovendien beschikt de sociale kruispuntbank over de nodige middelen om de onderlinge informatie-uitwisseling op een geordende, gecoördineerde en gecontroleerde manier te laten verlopen.

De soorten gegevens gebruikt in de sociale zekerheid

Om de basisprincipes van de werking van het netwerk te begrijpen, is het nuttig een inzicht te hebben in de soorten informatie die de sociale zekerheid nodig heeft om te kunnen functioneren. In functie van het aantal sociale zekerheidsinstellingen dat de gegevens nodig heeft en de frequentie waarmee deze behoefte bestaat, kan vooreerst een onderscheid worden gemaakt tussen *algemene en specifieke informatie*. Gegevens waarvan meerdere instellingen regelmatig gebruik maken, zijn van algemene aard, andere inlichtingen van specifieke aard.

Naar de stabiliteit van de informatie doorheen de tijd kan worden gediversifieerd tussen *duurzame en periodische informatie*.

De duurzame algemene gegevens betreffen de basisindicatoren m.b.t. de algemene levenssituatie van de verzekerde, meer bepaald zijn situering in de tijd (geboortedatum, datum van overlijden, ...), in de ruimte (geboorteplaats, verblijfsadres, ...) en in de sociale omgeving (naam, voornaam, burgerlijke staat, gezinssamenstelling, ...). Deze informatie is vrij vast doorheen de tijd. De gebeurtenissen die deze inlichtingen beïnvloeden (geboorte, overlijden, verhuis, naamsverandering, ...) komen in globaal niet veel voor en veroorzaken veranderingen die op hun beurt een vrij duurzaam karakter hebben.

De *periodische algemene informatie* nodig voor de toepassing van de sociale zekerheid betreft voornamelijk de tewerkstellingssituatie van de sociaal verzekerde, en omvat in het bijzonder de gegevens omtrent de verrichte arbeidsprestaties en het verdiende loon.

De *specifieke informatie*, waarin een verder onderscheid in functie van de stabiliteit van de informatie weinig nut blijkt aan te brengen voor het vooropgestelde doel, omvat de gegevens die hoofdzakelijk binnen de sociale zekerheidsinstelling of -tak nodig zijn, en slechts sporadisch daarbuiten (vb. detailelementen betreffende de gezondheidstoestand).

Waar de algemene informatie, die door velen regelmatig wordt gebruikt, voor een vlotte werking van de sociale zekerheid permanent in geactualiseerde vorm beschikbaar dient te zijn, volstaat voor de specifieke informatie een inzameling op het ogenblik dat hieraan een concrete behoefte ontstaat. Zoniet dreigt men te verzanden in een onverantwoorde gegevenshonger die al te zeer indruist tegen het recht op een persoonlijke levenssfeer van de betrokkene.

Om een goede updating te waarborgen, moeten de periodische algemene gegevens op regelmatige tijdstippen worden opgevraagd, terwijl m.b.t. de duurzame algemene informatie een eenmalige inzameling volstaat, gekoppeld aan de verplichting tot mededeling van wijzigingen in de toestand door de betrokkene.

De structuur van het netwerk

Op basis van de gemaakte en concreet ingevulde opdelingen van de benodigde informatie is het nu mogelijk het structuurmodel uit te tekenen voor de inzameling, uitwisseling en opslag van gegevens, zoals het in het voorontwerp tot oprichting van de sociale kruispuntbank ligt vervat.

Het model neemt de vorm aan van een sternetwerk, geleid door de sociale kruispuntbank die het verkeer binnen het netwerk regelt. De sociale kruispuntbank beschikt daartoe over een relationele gegevensbank, waarin geen inhoudelijke informatie wordt bewaard, maar enkel wie-wat-waar-gegevens die per persoon aangeven welke gegevens in welke sociale zekerheidstak(ken) of -instelling(en) worden bijgehouden. Of in de wie-wat-waar-gegevensbank van de kruispuntbank wordt verwezen naar de tak in het algemeen dan wel rechtstreeks naar de betrokken instelling, wordt vastgesteld in overleg met de betrokken instellingen. Uit de rechtstreekse verwijzing naar de instelling kan immers in bepaalde gevallen op zich reeds belangrijke inhoudelijke informatie worden afgeleid, zoals het lidmaatschap van een mutualiteit of van een vakbond. In de takken waarin meewerkende instellingen opdrachten uitvoeren, kan worden geopteerd voor een tweetrapsstelsel waarbij de kruispuntbank enkel de referentie naar de tak bezit en de parastatale die de tak beheert of de betrokken meewerkende instellingen in onderlinge samenwerking op hun beurt een repertorium bijhouden met verdere doorverwijzingen tot op het niveau van de instellingen.

De opvraging van informatie

Indien een sociale zekerheidsinstelling een inlichting betreffende een bepaalde persoon nodig heeft, dient ze zich, desgevallend via de instelling die het specifieke repertorium m.b.t. de betrokken tak bijhoudt, eerst tot de sociale kruispuntbank te wenden. Deze laatste voert een controle uit op de rechtmatigheid van de vraag aan de hand van het lager beschreven gegevensmodel van de sociale zekerheid. Mag de gevraagde informatie verstrekt worden, wordt via een consultatie van de wie-wat-waar-gegevensbank nagegaan of het gegeven reeds in het net beschikbaar is, en waar het desgevallend kan worden opgevraagd. Indien de benodigde informatie aanwezig blijkt te zijn, haalt de kruispuntbank ze automatisch op bij de bewarende instelling en maakt ze over aan de opvragende instantie. Slechts indien de gegevens niet in het net voorhanden blijken te zijn, is de belanghebbende instelling gemachtigd de sociaal verzekerde of andere personen, die de betrokken inlichtingen kunnen verstrekken (vb. de werkgever), te ondervragen. Ter actualisatie van de wie-wat-waar-gegevensbank dient de gegevensinzamelende instelling dan wel het resultaat van de ondervraging aan de kruispuntbank, en, desgevallend, aan het specifieke repertorium m.b.t. de betrokken tak, over te maken.

Voor de duurzame algemene gegevens zal bovendien gezorgd worden voor een automatische mededeling, via een elektronisch brievenbussysteem⁶, van gegevenswijzigingen aan de belanghebbende instellingen. Zo zal bijvoorbeeld een adreswijziging van een persoon, meegedeeld door het rijksregister aan de sociale kruispuntbank, door deze laatste via een raadpleging van de wie-wat-waar-gegevensbank automatisch kunnen worden overgemaakt aan alle sociale zekerheidsinstellingen die een dossier beheren betreffende deze persoon.

De beschreven werkwijze is doelbewust gericht op het bereiken van een eenmalige inzameling van basisgegevens bij de sociaal verzekerden of de personen die omtrent hen informatie dienen te verstrekken, zodat de burgers in belangrijke mate zullen worden ontlast van tal van administratieve formaliteiten. Dit veronderstelt dat informatie wordt ingezameld die een zo goed mogelijke

⁶ Met een elektronisch brievenbussysteem wordt een systeem bedoeld waarbij elke sociale zekerheidsinstelling in de sociale kruispuntbank een stuk externe geheugenruimte krijgt toegewezen, waarop informatie die voor haar is bestemd, wordt bewaard en dat door de betrokken sociale zekerheidsinstelling kan worden gelezen en gewist op het ogenblik dat het haar past.

afspiegeling is van de historische realiteit, zonder de verstrekker nog te belasten met de lectuur van omvangrijke en moeilijk leesbare brochures met het oog op de juridische kwalificatie van de gegevens in het licht van de één of andere reglementering. Deze laatste taak moeten de administraties zelf uitvoeren op basis van de hen verstrekte feitelijke informatie.

De opslag van de informatie

Een goed samenwerkingsmodel vereist echter niet alleen coördinatie m.b.t. de inzameling van informatie, maar eveneens duidelijke afspraken inzake de opslag van de gegevens. Daarom wordt in het voorontwerp van wet ingespeeld op de mogelijkheden van reeds bestaande databanken, extern aan de sociale zekerheid, en rekening gehouden met de inhoudelijke bevoegdheidsverdeling tussen de onderscheiden sociale zekerheidsinstellingen.

In België worden reeds sinds vele jaren heel wat duurzame algemene gegevens opgetekend in het rijksregister, dat informatie afkomstig uit de gemeentelijke bevolkings- en vreemdelingenregisters centraliseert en aan elke persoon een uniek identificatienummer toekent. Sedert begin 1987 hebben de openbare en meewerkende sociale zekerheidsinstellingen het recht om dit register te consulteren en het rijksregisternummer te gebruiken bij de uitvoering van hun wettelijke opdrachten⁷. De gegevens die zich in het rijksregister bevinden, worden dus niet een tweede maal systematisch bijgehouden door één of andere sociale zekerheidsinstelling of door de sociale kruispuntbank.

Niet alle personen waarover de sociale zekerheid duurzame algemene gegevens nodig heeft, zijn echter in het rijksregister te vinden. Grensarbeiders, bijvoorbeeld, of gepensioneerden, zowel vreemdelingen als Belgen, die zich vóór de aansluiting van hun gemeente bij het rijksregister, in het buitenland hebben gevestigd, zijn niet opgenomen in het rijksregister en zullen dat ook niet worden zolang ze in het buitenland woonachtig blijven. Daarom is in het voorontwerp van wet voorzien dat in de schoot van de sociale kruispuntbank, een aan het rijksregister complementaire gegevensbank (het zgn. bisregister) zal worden opgericht met algemene duurzame gegevens, die worden verzameld door de sociale zekerheidsinstellingen. Aan de personen opgenomen in het bisregister kent de sociale kruispuntbank een voorlopig nummer toe, volgens dezelfde principes en methoden als het rijksregister. Vestigen de betrokken personen zich op een bepaald ogenblik in België, waardoor hen een rijksregisternummer wordt toegekend, dan zal het voorlopig nummer vervangen worden door het definitief rijksregisternummer. De gegevens vervat in het bisregister vormen de enige inhoudelijke informatie die de sociale kruispuntbank zelf bijhoudt. Voor het overige bevat zij, zoals aangestipt, enkel verwijzingsgegevens.

De periodische algemene gegevens (de loon- en arbeidstijdgegevens), die volgens een vast schema ingezameld en gecontroleerd worden door de inningsorganismen, worden daar ook bijgehouden.

Voor alle andere gegevens tenslotte zal door de sociale kruispuntbank in overleg met de sociale zekerheidsinstellingen een functionele bevoegdheidsverdeling inzake gegevensopslag worden uitgewerkt.

⁷ Zie hieromtrent ROBBEN, F., "Toegang tot het rijksregister", in PERSYN, C., ROBBEN, F., SIMOENS, D., VAN LANGENDONCK, J. en WUYTS, R., Volmachten en sociale zekerheid 1986-87, Reeks Sociaal Recht, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1987, 101-128.

De instelling die met de opslag van een gegevenscategorie wordt belast, moet deze informatie opslaan en, voorzover nodig, up to date houden, rekening houdend met de behoeften van alle sociale zekerheidsinstellingen. De andere sociale zekerheidsinstellingen, die deze inlichtingen nodig hebben, dienen deze informatie dan slechts te bewaren gedurende de tijd nodig voor de uitvoering van hun opdrachten, en zich niet te bekommeren om het bijhouden van de historiek.

Het rijksregisternummer als unieke identificatiesleutel voor de hele sociale zekerheid

Hoger werd reeds aangegeven dat de sociale zekerheidsinstellingen het recht hebben het rijksregisternummer te gebruiken bij de uitvoering van hun opdracht. Vanaf 1 januari 1990 wordt het gebruik van dat nummer (of van het voorlopig bisregisternummer dat door de sociale kruispuntbank is toegekend) verplicht opgelegd voor alle externe betrekkingen⁸. Sedert juni 1986 werden de diverse sociale zekerheidsinstellingen geleidelijk met deze nummers uitgerust en alles laat voorzien dat de operatie tegen de voorziene datum volledig achter de rug zal zijn. Ook de A.S.L.K. die sinds vele jaren alle gegevens verzamelt, die nodig zijn om de pensioenloopbaan van de werknemers samen te stellen, nam aan deze actie deel. Vanaf 1 januari 1990 zal de A.S.L.K. overigens een einde stellen aan de aanmaak van specifieke lijfrentenummers.

Het gebruik van een uniek *identificatienummer* door de hele sociale zekerheid belet niet dat de sociale zekerheidsinstellingen bij de administratieve gegevensverwerking bijkomende *kwalificatienummers* toekennen en hanteren, bijvoorbeeld met het oog op hun intern dossierbeheer. De unieke identificatiesleutel moet echter worden gehandhaafd om dwars doorheen de hele sociale zekerheid eenzelfde persoon te kunnen terugvinden, ongeacht de hoedanigheid waarin hij is gekend in de diverse dossiers.

De sociale kruispuntbank als instrument voor beleidsvoorbereiding en beleidsevaluatie

Naast haar primaire opdracht tot organisatie, coördinatie en controle van de elektronische gegevensuitwisseling tussen de sociale zekerheidsinstellingen is in het voorontwerp ook een beleidsondersteunende taak weggelegd voor de sociale kruispuntbank. Via het netwerk dat ze beheert, wordt immers een quasi onuitputtelijk arsenaal van gegevens beschikbaar gesteld, dat kan worden verwerkt tot belangrijke (anonieme) statistische, sociologische, economische en financiële informatie ten behoeve van de diverse beheers- en beslissingsorganen⁹. Een analyse van het geheel der in de sociale zekerheid voorhanden zijnde informatie in haar onderlinge samenhang moet leiden tot een betere kennis van het sociale beschermingsniveau en van de behoeften die moeten worden bevredigd. Deze kennis moet de keuze van de doelstellingen in de sociale, economische en budgettaire politiek ondersteunen op een veel efficiëntere wijze dan tot nog toe mogelijk was, en de beleidsevaluatie objectiever maken.

⁸ Zie ROBBEN, F., *l.c.*, 1987, 113.

⁹ In het voorontwerp van wet is voorzien dat beleidsinformatie, uiteraard op anonieme basis, kan worden opgevraagd door de Ministers die de sociale zekerheid onder hun bevoegdheid hebben, het Parlement, de instellingen van sociale zekerheid, de Nationale Arbeidsraad, de Hoge Raad voor de Middenstand en het Planbureau. Andere instanties dienen een voorafgaande machtiging te krijgen van het Toezichtscmité.

De bescherming van de persoonlijke levenssfeer

In het voorontwerp van wet wordt zeer ruime aandacht besteed aan de maatregelen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de sociaal verzekerden.

Vooraleer de specifieke bepalingen inzake gegevensbescherming te overlopen, weze beklemtoond dat de samenwerkingsstructuren, die door het voorontwerp van wet worden ingesteld, op zich reeds een aantal belangrijke waarborgen inhouden voor de sociaal verzekerden.

De sociale zekerheidsinstellingen mogen in beginsel¹⁰ immers slechts persoonsgegevens meedelen aan mekaar en aan derden mits voorafgaande machtiging¹¹ van het hierna beschreven Toezichtscomité voor de sociale zekerheid en via de sociale kruispuntbank. Vóór het toekennen van die machtiging gaat het Toezichtscomité na of de gevraagde gegevensoverdracht expliciet of impliciet in de wet is voorzien. Zo nodig, kunnen de wettelijke bepalingen door het Beheerscomité, van de sociale kruispuntbank worden gepreciseerd. Met deze organisatiestructuur wordt een preventieve controle mogelijk op de rechtmatigheid van de gegevensoverdracht evenals een centrale, computerondersteunde opsporing van bepaalde misbruiken.

De optie voor een gedistribueerde gegevensopslag, volgens de hierboven besproken functionele bevoegdheidsverdeling tussen de sociale zekerheidsinstellingen, beperkt bovendien de beschikbaarheidsgraad van de informatie en verlaagt daardoor de kans op misbruiken.

Benevens de waarborgen die voortvloeien uit de structuur van het samenwerkingsmodel bevat het voorontwerp van wet bovendien een aantal specifieke juridische bepalingen op het vlak van de gegevensbescherming. De regeling is van toepassing op alle informatie die betrekking heeft op een identificeerbaar persoon en die wordt aangewend voor sociale zekerheidsdoeleinden¹², ongeacht de gebruikte drager (papier, magneetbanden of -schijven, ...).

De sociale zekerheidsinstellingen mogen enkel de gegevens verzamelen die ze nodig hebben voor de toepassing van de sociale zekerheid. Ze mogen de verkregen

¹⁰ Uitzondering wordt gemaakt voor de uitwisseling van informatie met

- de betrokkene zelf of diens wettelijke vertegenwoordiger
- de personen, andere dan de sociale zekerheidsinstellingen, die deze informatie nodig hebben om hun verplichtingen inzake sociale zekerheid na te komen (bijvoorbeeld de werkgever die bepaalde informatie moet aangeven met betrekking tot de door hem tewerkgestelde werknemers), evenals hun aangestelden, lasthebbers en onderaannemers
- de buitenlandse sociale zekerheidsinstellingen in het kader van de internationale overeenkomsten inzake sociale zekerheid
- andere sociale zekerheidsinstellingen, evenals hun aangestelden, lasthebbers en onderaannemers, in de gevallen bepaald bij koninklijk besluit.

In deze uitzonderingsgevallen kan echter bij koninklijk besluit een verplichting worden opgelegd tot aanmelding van de verrichte uitwisseling.

¹¹ Uiteraard dient niet voor elke concrete gegevensuitwisseling een specifieke machtiging te worden verstrekt. Het Toezichtscomité, kan in algemene termen aangeven welke gegevens in welke omstandigheden tussen welke instellingen mogen worden uitgewisseld.

¹² Het begrip "sociale zekerheid" wordt zeer ruim opgevat en omvat zowel de drie professionele verzekeringsstelsels als de sociale bijstandsregelingen.

informatie slechts bewaren en gebruiken gedurende de tijd die is vereist voor de uitvoering van hun wettelijke verplichtingen en ze enkel in dat raam aanwenden. Ze moeten alles in het werk stellen om de goede bewaring van de persoonsgegevens te verzekeren en het vertrouwelijk karakter ervan te waarborgen. Onjuiste, onvolledige en onnauwkeurige informatie moet worden verbeterd en overbodige en onrechtmatig verkregen gegevens dienen te worden gewist. De sociale kruispuntbank staat in voor de mededeling van de verbeteringen en de uitwissingen aan de overige belanghebbende sociale zekerheidsinstellingen.

Bij koninklijk besluit kunnen echter de voorwaarden worden bepaald waaronder gegevens ook na hun normale nuttige gebruiksduur mogen worden bewaard in het belang van het wetenschappelijk onderzoek of voor statistische doeleinden.

De gebondenheid door het beroepsgeheim van elke persoon die tussenkomt bij de inzameling, verwerking of uitwisseling van persoonsgegevens in het kader van de sociale zekerheid wordt bovendien uitdrukkelijk bevestigd.

Specifieke bijkomende regelen gelden bij de omgang met medische persoonsgegevens¹³. Het bewaren van medische persoonsgegevens dient te geschieden onder het toezicht van een verantwoordelijk geneesheer, die bij naam de personen aanwijst die de betrokken informatie mogen opslaan, raadplegen, wijzigen, verwerken of vernietigen. Per persoon wordt in een daartoe bestemd register de inhoud en de draagwijdte van de verstrekte machtiging vermeld. Indien medische persoonsgegevens worden bewaard in geautomatiseerde bestanden, dient de toegang plaats te vinden aan de hand van individuele toegangs- en bevoegdheidscodes. Eenmaal gearchiveerd, dienen de op elektronische dragers beschikbare medische persoonsgegevens op niet rechtstreeks toegankelijke dragers te worden bewaard.

Elke sociale zekerheidsinstelling dient in haar schoot een gegevensbankbeheerder - in de kruispuntbank kruispuntbankbeheerder genoemd - aan te stellen die verantwoordelijk is voor de databanken van de instelling en belast is met de controle op de rechtmatigheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

De sociale zekerheidsinstellingen zijn ertoe gehouden uit eigen beweging en in een goed verstaanbare vorm aan de sociaal verzekerden de persoonsgegevens mee te delen waarop ze zich hebben gebaseerd voor het beoordelen van de eventuele rechten van de betrokkenen. Dergelijke mededeling dient uiterlijk te geschieden tezamen met de kennisgeving van de beslissing over het recht dat aan de hand van de betrokken informatie werd gevalueerd en dient te worden herhaald bij elke nieuwe beoordeling van dat recht. Daarnaast kunnen de sociaal verzekerden op eigen initiatief hun recht op informatie laten gelden onder de voorwaarden en volgens de modaliteiten die zullen worden vastgelegd bij koninklijk besluit. Voorzover daartoe aanleiding bestaat, beschikken de sociaal verzekerden over de mogelijkheid om de verbetering, het gebruiksverbod of de uitwissing van de gegevens te eisen.

Vermeldenswaard is tenslotte de bepaling die voorziet in de mogelijkheid van de aanduiding, door de Koning, van een persoon belast met (het bevelen van) de vernietiging van de gegevensbanken waarin persoonsgegevens voor de sociale zekerheidsdoeleinden worden bewaard in geval van oorlog of bezetting van het

¹³ Onder "medische persoonsgegevens" wordt verstaan, elk gegeven waaruit informatie kan worden afgeleid nopens de fysieke of psychische gezondheidstoestand van een bepaald persoon, met uitzondering van de louter administratieve of boekhoudkundige gegevens betreffende de geneeskundige behandeling of verzorging.

grondgebied door de vijand. Bij dergelijke vernietiging dient er evenwel zoveel mogelijk voor te worden gezorgd dat de toepassing van de wetgeving inzake sociale zekerheid niet in het gedrang wordt gebracht.

De schending van de hogervermelde bepalingen wordt gesanctioneerd met strafsancties.

Als sluitstuk van de structurele en juridische maatregelen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer, zal tenslotte aandacht worden besteed aan de technische beveiliging van het netwerk. De organisatie van de veiligheid zal bestaan in een intense samenwerking tussen enerzijds de gekwalificeerde gegevensbankbeheerder, die in de schoot van iedere instelling de rol van de "omnipracticus" zal vervullen, en anderzijds een groep van gespecialiseerde informatici, die zich in de verschillende domeinen van de informatiebeveiliging zullen bekwamen ten einde de omnipracticus te kunnen bijstaan, telkenmale deze behoefte hebben aan raad of hulp. Deze laatste groep is zich aan het gereed maken binnen de schoot van de vereniging, die inzake informatisering sinds vijftig jaar voor logistieke steun zorgt aan de instellingen van sociale zekerheid (de Maatschappij voor Mechanografie ter uitvoering van de sociale wetten, een v.z.w. beheerd door de parastatale instellingen van sociale zekerheid).

Het Toezichtscomité voor de sociale zekerheid

Bij de sociale kruispuntbank wordt een onafhankelijk Toezichtscomité voor de sociale zekerheid ingericht, dat bestaat uit een voorzitter, 2 juristen, 2 informatici en een geneesheer, allen benoemd door het Parlement voor een hernieuwbare periode van 6 jaar. Het Toezichtscomité is belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen van de wet op de sociale kruispuntbank, in het bijzonder de gegevensbeschermende bepalingen, door de sociale zekerheidsinstellingen. Het Toezichtscomité kan helpen bij de oplossing van geschillen en aanbevelingen formuleren. Indien het binnen de vastgestelde termijn niet op de hoogte wordt gesteld van het gevolg dat aan haar beslissingen of aanbevelingen werd gegeven, kan het deze publiek maken. Elk jaar stelt het Toezichtscomité een activiteitenverslag op ten behoeve van het Parlement en de Regering.

Het Toezichtscomité handelt op eigen initiatief of op verzoek. Behoudens uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene mag de naam van de aanklager evenwel niet bekend worden gemaakt.

Het Toezichtscomité beschikt over een ruime onderzoeksbevoegdheid. Zo is het bij de uitvoering van zijn opdrachten gerechtigd kennis te nemen van alle informatie en documenten gebruikt voor sociale zekerheidsdoeleinden, heeft het vrije toegang tot alle lokalen waar vermoedelijk activiteiten worden verricht i.v.m. de toepassing van de sociale zekerheid en is elke persoon of instantie die tussenkomt bij de toepassing van de sociale zekerheid ertoe gehouden aan het Toezichtscomité alle gevraagde inlichtingen te verstrekken, zonder zich te kunnen beroepen op de vrijwaring van het (medisch) beroepsgeheim. Het Toezichtscomité kan bij haar activiteiten beroep doen op sociale inspecteurs met uitgebreide onderzoeksbevoegdheden.

Het Toezichtscomité zal tenslotte een conceptueel gegevensmodel van de sociale zekerheid bijhouden waarin op geïntegreerde wijze de afspraken worden omschreven omtrent wie welke gegevens bijhoudt, met welke frequentie ze dienen te worden geactualiseerd, en welke gegevensuitwisselingen geoorloofd zijn. Dit model is te

allen tijde raadpleegbaar door het publiek en vormt een belangrijk instrument ter ondersteuning van een doeltreffende gegevensbescherming.

Besluit

De informatisering van de sociale zekerheid is geen luxe, maar een noodzaak. Naast een belangrijke vermindering van de lasten van de verzekerden en de betrokken instellingen, zal de omschakeling naar een doorgedreven elektronische gegevensverwerking en -uitwisseling leiden tot een snellere en juistere vaststelling van de sociale rechten en een meer gefundeerde ondersteuning van de sociale beleidsvorming. Meer nog, in een aangepaste organisationele structuur, kan de aanwending van de informatica zelfs gevoelig bijdragen tot de verhoging van de bescherming van de sociaal verzekerde tegen wederrechtelijke intrusies in zijn persoonlijke levenssfeer.

De beschreven gedecentraliseerde opvatting biedt het grote voordeel dat ze in generlei mate de bestaande maatschappelijke organisatie verandert of bedreigt. Iedere op het netwerk aangesloten instelling behoudt immers haar volle verantwoordelijkheid en wordt zelfs aangezet tot een zo vlug en zo goed mogelijke ontwikkeling van haar eigen informatisering. De computer mag inderdaad niet ingezet worden als machtsinstrument, maar moet binnen het directe bereik blijven van iedereen die in de sociale zekerheid een rol te vervullen heeft. Wanneer sommige veranderingen aan de maatschappelijke structuren nodig zijn, dan moeten deze niet door de technologie worden opgedrongen, maar door het Parlement in alle vrijheid worden beslist. Gelukkig is de informatietechnologie zo ver gevorderd dat er geen behoefte meer is aan de samentrekking van belangrijke informatie over de hele bevolking in één bestand.

Vanzelfsprekend brengt een gedecentraliseerde oplossing ook haar eigen problemen en gevaren mee, maar deze zijn lang niet zo bedreigend als de big brother. Het zal de taak van de sociale kruispuntbank zijn voor een coördinatie van de gegevensstromen te zorgen, wat in een papieren administratie gewoon ondenkbaar was. Het dagelijks toezicht op de aanzwellende elektronische dialoog binnen het netwerk zal - weliswaar geleidelijk, maar onweerstaanbaar - voeren tot een rationelere informatieverwerking. Zonder enige twijfel zal deze op haar beurt bijdragen tot de harmonisatie van de sociale zekerheid, waarop sinds lang vele inspanningen gericht zijn.